

Zaak C-630/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van ontvangst:

13 oktober 2021

Verwijzende rechter:

Oberlandesgericht Stuttgart (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 oktober 2021

Verzoeker en appellant:

O.K.

Verweerster en geïntimeerde:

Mercedes-Benz Bank AG

Voorwerp van het hoofdgeding

Richtlijn 2008/48 – Kredietovereenkomsten voor consumenten – Herroepingsrecht – Herroepingstermijn – Einde – Volledige uitvoering van de overeenkomst – Rechten van consumenten – Recht op teruggave van voordelen

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Uitlegging van het Unierecht, artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

- a) Moet artikel 14 van richtlijn 2008/48 aldus worden uitgelegd dat de consument geen herroepingsrecht meer heeft wanneer de kredietovereenkomst door beide partijen volledig is uitgevoerd?
- b) Indien vraag a) ontkennend wordt beantwoord:

Staat artikel 14 van richtlijn 2008/48 in de weg aan een regeling in het nationale recht van een lidstaat die ertoe leidt dat de consument zijn herroepingsrecht niet meer kan uitoefenen wanneer de kredietovereenkomst door beide partijen volledig is uitgevoerd?

c) Indien vraag a) ontkennend en vraag b) bevestigend wordt beantwoord:

Staat artikel 14, lid 3, van richtlijn 2008/48 in de weg aan een regeling in het nationale recht van een lidstaat op grond waarvan een consument die zijn herroepingsrecht krachtens artikel 14, lid 1, van richtlijn 2008/48 rechtsgeldig heeft uitgeoefend, van de kredietgever de teruggave kan vorderen van de voordelen die de kredietgever heeft verkregen uit de betalingen die de consument tot de herroeping heeft gedaan aan de kredietgever?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad, met name de artikelen 14 en 22

Richtlijn 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2002 betreffende de verkoop op afstand van financiële diensten aan consumenten en tot wijziging van de richtlijnen 90/619/EEG, 97/7/EG en 98/27/EG van de Raad, met name artikel 6

Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van richtlijn 85/577/EEG en van richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad, met name de artikelen 9 en 10.

Richtlijn 85/577/EEG van de Raad van 20 december 1985 betreffende de bescherming van de consument bij buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Bürgerliches Gesetzbuch (burgerlijk wetboek; hierna: „BGB”) in de op 2 januari 2002 bekendgemaakte versie (BGBl. I, blz. 42, 2909; 2003 I, blz. 738), laatstelijk gewijzigd bij artikel 1 van de wet van 10 augustus 2021 (BGBl. I, blz. 3515), met name §§ 242, 346, 357, 492 en 495

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (wet tot invoering van het burgerlijk wetboek) in de op 21 september 1994 bekendgemaakte versie (BGBl. I,

blz. 2494; 1997 I, blz. 1061), laatstelijk gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 10 augustus 2021 (BGBl. I, blz. 3515), met name artikel 247, §§ 3 en 6

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure

- 1 De Mercedes-Benz Bank AG verstrekke O.K. als consument bij overeenkomst van 16 juni 2012 een lening ter financiering van de koopprijs van een motorvoertuig. Het ten tijde van de sluiting van de overeenkomst geldende verdragingsrentepercentage was in de contractdocumenten niet vermeld.
- 2 O.K. betaalde de lening conform de overeenkomst terug. De Mercedes-Benz Bank AG gaf daarop in mei 2015 de betreffende zekerheden vrij. De overeenkomst was daarmee volledig uitgevoerd.
- 3 Bij brief van 25 september 2018 herriep O.K. de kredietovereenkomst.
- 4 De Mercedes-Benz Bank AG accepteerde dit niet. O.K. heeft daarop beroep ingesteld bij het Landgericht Stuttgart (rechter in eerste aanleg Stuttgart, Duitsland). Hij vordert terugbetaling van de betaalde bedragen. Daarnaast vordert hij dat de Mercedes-Benz Bank AG hem rente op de voet van 5 procentpunten boven de geldende basisrentevoet betaalt voor de uit deze bedragen verkregen voordelen.
- 5 Het Landgericht Stuttgart heeft het beroep verworpen. Het wijst erop dat de kredietovereenkomst volledig is uitgevoerd en dat er sindsdien meer dan drie jaar zijn verstreken. Derhalve kan O.K. zich niet meer te goeder trouw (§ 242 BGB) op een herroepingsrecht beroepen.
- 6 O.K. heeft bij de verwijzende rechter hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van het Landgericht Stuttgart.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 7 Volgens O.K. is de termijn voor de uitoefening van zijn herroepingsrecht nog niet verstreken, omdat deze termijn nog niet eens is ingegaan. Hij stelt niet alle informatie te hebben ontvangen die krachtens het Unierecht [artikel 14, lid 1, onder b), juncto artikel 10, lid 2, van richtlijn 2008/48] en de relevante nationale bepalingen vereist is.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzingsbeslissing

Vraag a)

- 8 In richtlijn 2008/48 is niet expliciet geregeld of en, zo ja, wanneer het herroepingsrecht in de zin van artikel 14 van die richtlijn tenietgaat.

- 9 Volgens de verwijzende rechter valt er veel voor te zeggen dat het herroepingsrecht niet meer bestaat wanneer de kredietovereenkomst door beide partijen volledig is uitgevoerd:
- overweging 34 van richtlijn 2008/48 (zie conclusie van advocaat-generaal Hogan in de zaken C-33/20, C-155/20 en C-187/20, Volkswagen Bank e.a. EU:C:2021:629, punt 107)
 - doelstelling van de informatieverplichtingen van artikel 10 van richtlijn 2008/48 (zie conclusie van advocaat-generaal Hogan in de zaken C-33/20, C-155/20 en C-187/20, Volkswagen Bank e.a., EU:C:2021:629, punt 108)
 - rechtspraak van het Hof van Justitie inzake richtlijn 85/577 (arrest van 10 april 2008, Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, punten 41 en volgende)
 - artikel 6, lid 2, onder c), van richtlijn 2002/65 (zie arrest van het Hof van 11 september 2019, Romano, C-143/18, EU:C:2019:701, punt 39)
 - feit dat de uitoefening van het herroepingsrecht krachtens artikel 14, lid 1, van richtlijn 2008/48 niet in de tijd beperkt is (arrest van het Hof van 9 september 2021, Volkswagen Bank e.a., C-33/20, C-155/20 en C-187/20, EU:C:2021:736, punt 117). Een recht zonder enige begrenzing zou in de rechtsorden van de lidstaten echter prima facie ongezien zijn.
 - Gelet op de doelstelling van het waarborgen van een hoog niveau van consumentenbescherming is een recht zonder enige begrenzing waarschijnlijk ook evenredig (zie naar analogie arrest van het Hof van 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punt 72).
- 10 Tégen het verval van het herroepingsrecht na volledige uitvoering van de overeenkomst zou kunnen pleiten dat een in de tijd onbeperkt herroepingsrecht ook ter afschrikking en bestraffing dient (arrest van het Hof van 9 september 2021, Volkswagen Bank e.a., C-33/20, C-155/20 en C-187/20, EU:C:2021:736, punten 124 en volgende).
- 11 De verwijzende rechter is evenwel van oordeel dat dit argument om de navolgende redenen minder gewicht in de schaal legt:
- Het afschrikkende en bestraffende karakter van het herroepingsrecht wordt in richtlijn 2008/48 niet uitdrukkelijk beklemtoond (zie overweging 34 van de richtlijn, waarin wordt verwezen naar de afstemming van de regels voor de uitoefening van het herroepingsrecht op soortgelijke gebieden).
 - richtlijn 2011/83, waarin de Uniewetgever bepaalt dat de herroepingstermijn na een bepaalde tijd verstrijkt (artikel 9, lid 2), zelfs wanneer geen informatie wordt verstrekt over het herroepingsrecht (artikel 10).

- Na volledige uitvoering van de overeenkomst is het alsnog verstrekken van informatie over de uit die overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen niet langer zinvol.
- Bestrafing vereist op grond van het ook in het Unierecht geldende beginsel van de rechtsstaat dat degene die een verplichting had, de mogelijkheid had om de wet na te leven. De bepalingen van artikel 10, lid 2, van richtlijn 2008/48 zijn echter op vele plaatsen vaag en open geformuleerd. In meerdere gevallen hebben uitleggingen van de Duitse wetgever en het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland) een toetsing door het Hof uiteindelijk niet doorstaan (zie arresten van het Hof van 9 september 2021, Volkswagen Bank e.a., C-33/20, C-155/20 en C-187/20, EU:C:2021:736, en 26 maart 2020, Kreissparkasse Saarlouis, C-66/19, EU:C:2020:242, punt 49).

Vraag b)

- 12 Als sinds de sluiting van de kredietovereenkomst een bepaalde tijd is verstreken en de overeenkomst volledig is uitgevoerd, kan een consument die zich op zijn herroepingsrecht krachtens artikel 14, lid 1, van richtlijn 2008/48 beroept, naar nationaal recht in individuele gevallen te kwader trouw handelen (rechtspraak van de hoogste nationale rechter). § 242 BGB bepaalt namelijk dat de schuldenaar verplicht is de prestatie te goeder trouw uit te voeren overeenkomstig hetgeen in het maatschappelijk verkeer betaamt.
- 13 Het is de vraag of artikel 14, lid 1, van richtlijn 2008/48 in de weg staat aan deze uitlegging van het nationale recht.
- 14 Volgens de verwijzende rechter pleiten de hierboven in de punten 9 en 11 genoemde redenen daartegen, met name:
 - de rechtspraak van het Hof inzake richtlijn 85/577 (arrest van 10 april 2008, Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, punten 41 en volgende)
 - richtlijn 2011/83, waarin de Uniewetgever bepaalt dat de herroepingstermijn na een bepaalde tijd verstrijkt (artikel 9, lid 2), zelfs wanneer geen informatie wordt verstrekt over het herroepingsrecht (artikel 10)

Vraag c)

- 15 In richtlijn 2008/48 is noch in artikel 14, lid 3, noch elders geregeld welke rechten de consument na een rechtsgeldige herroeping heeft.

- 16 Naar nationaal recht heeft de consument na een rechtsgeldige herroeping onder bepaalde voorwaarden niet alleen recht op restitutie van zijn betalingen (rente en aflossing) maar ook op teruggave van de voordelen die de kredietgever uit zijn betalingen heeft verkregen. Als de kredietgever een bank is, geldt het vermoeden dat hij dergelijke voordelen heeft verkregen, en wel ter hoogte van de vertragingsrente die van hem kan worden gevorderd (rechtspraak van de hoogste nationale rechter). In casu is dit 5 procentpunten boven de geldende basisrentevoet
- 17 Volgens de rechtspraak van het Hof mogen de lidstaten, wat binnen de werkingssfeer van richtlijn 2008/48 vallende overeenkomsten betreft, aan partijen bij een dergelijke overeenkomst geen verplichtingen opleggen waarin deze richtlijn niet voorziet, wanneer die richtlijn geharmoniseerde bepalingen bevat op het gebied waarop die verplichtingen betrekking hebben (arrest van 9 september 2021, Volkswagen Bank e.a., C-33/20, C-155/20 en C-187/20, EU:C:2021:736, punten 107 en volgende).
- 18 Artikel 14, lid 3, van richtlijn 2008/48 bevat bepalingen over de rechtsgevolgen van een rechtsgeldige herroeping. Alleen de rechten van de kredietgever worden evenwel geregeld.
- 19 Derhalve rijst de vraag of richtlijn 2008/48 geharmoniseerde bepalingen bevat voor alle rechtsgevolgen van een rechtsgeldige herroeping – met als gevolg dat de lidstaten in hun nationale wetgeving geen bepalingen mogen handhaven of invoeren die van de bepalingen van die richtlijn afwijken (artikel 22, lid 1, van richtlijn 2008/48) – dan wel alleen voor de rechten van de kredietgever. Tegen dit laatste pleit de doelstelling van het creëren van een echte interne markt (zie de overwegingen 7 en 9 van richtlijn 2008/48).
- 20 Ingeval richtlijn 2008/48 niettemin slechts geharmoniseerde bepalingen bevat voor de rechten van de kredietgever, zou het denkbaar zijn dat de lidstaten overeenkomstig artikel 23 van de richtlijn bij wijze van sanctie voorzien in consumentenrechten die niet zijn neergelegd in artikel 14, lid 3, van de richtlijn. Wanneer een kredietovereenkomst meer dan 14 dagen na sluiting van de overeenkomst wordt herroepen, is dit namelijk in de regel te wijten aan niet-nakoming van de informatieplicht.
- 21 In artikel 23, tweede volzin, van richtlijn 2008/48 is echter bepaald dat dergelijke sancties evenredig moeten zijn. Wanneer de kredietovereenkomst reeds volledig is uitgevoerd, is dit in beginsel onmogelijk (zie hierboven punt 9). Bij toekenning van het hierboven in punt 16 beschreven recht op teruggave van voordelen zou een herroeping na volledige uitvoering van de kredietovereenkomst voor de consument immers betekenen dat hij met elk van zijn betalingen zijn geld tegen een rente van 5 procentpunten boven de geldende basisrentevoet heeft belegd, en hij zou met de herroeping zo lang kunnen wachten als het hem goeddunkt.

- 22 Overweging 35 van richtlijn 2008/48, waarin staat te lezen dat de richtlijn de regelgeving van de lidstaten inzake de teruggave van de goederen of daarmee samenhangende aangelegenheden onverlet dient te laten, lijkt in casu niet relevant te zijn, omdat het bij het recht om teruggave van voordelen om een regeling gaat die rechtstreeks aanknoopt bij de herroeping van de kredietovereenkomst.

WERKDOCUMENT